

SPIS TREŚCI

Przedmowa do pierwszego wydania	13
Przedmowa do drugiego wydania	17
Przedmowa do piątego wydania	19
Wprowadzenie – pół wieku później	21
Wykaz skrótów	27

ZAGADNIENIA WSTĘPNE

I. Znaczenie nauki prawa rzymskiego	35
§ 1. Prawo rzymskie	35
§ 2. Znaczenie przedmiotu	36
§ 3. Podstawa naukowa	39
II. Podział i systematyka prawa	41
§ 4. Pojęcie prawa	41
§ 5. Kazyistyka prawa rzymskiego	42
§ 6. Prawo publiczne – prawo prywatne	44
§ 7. Systematyka prawa prywatnego	45
III. Przegląd historycznego rozwoju prawa rzymskiego i jego źródeł	48
A. Historia państwa i prawa	48
§ 8. Historia państwa rzymskiego	48
§ 9. Historia prawa rzymskiego	49
B. Historia źródeł prawa rzymskiego	50
§ 10. Źródła prawa rzymskiego	50
a. Okres rozwoju i prawa klasycznego	52
α. Prawo zwyczajowe i ustawodawstwo	52
§ 11. Prawo zwyczajowe	52

§ 12. Ustawa XII tablic	52
§ 13. Dalsze ustawy	55
§ 14. Uchwały senatu	56
§ 15. Konstytucje cesarskie	58
β. Prawotwórcza działalność magistratury	60
§ 16. Edykty pretorów i innych magistratur jurysdykcyjnych	60
γ. Prawotwórcza działalność uczonych prawników	64
§ 17. Ogólna charakterystyka jurysprudencji rzymskiej	64
§ 18. Jurysprudencja w okresie republiki	66
§ 19. Jurysprudencja w okresie pryncypatu	68
§ 20. Juryści okresu klasycznego	70
§ 21. Gaius i jego <i>Institutiones</i>	74
6. System prawa klasycznego	76
§ 22. Historyczne nawarstwienia w okresie pryncypatu	76
§ 23. <i>Ius civile</i>	77
§ 24. <i>Ius honorarium</i>	78
§ 25. <i>Ius gentium</i>	80
b. Okres schyłkowy	84
α. Prawo poklasyczne	84
§ 26. Ustawodawstwo cesarskie	84
§ 27. Jurysprudencja w okresie dominatu	87
§ 28. Nauczanie prawa	89
§ 29. „Dawne prawo”, jego opracowania i zbiory	91
§ 30. „Ustawy o cytowaniu”	93
§ 31. „Wulgaryzacja” prawa rzymskiego	96
β. Ustawodawstwo Justyniana	99
§ 32. Ogólna koncepcja i realizacja	99
§ 33. Instytucje	102
§ 34. <i>Digesta</i>	103
§ 35. Kodeks	107
§ 36. Nowele	109
§ 37. <i>Corpus iuris civilis</i>	110
C. Dalsze dzieje ustawodawstwa Justyniana i prawa rzymskiego	112
§ 37 ^A . Prawo rzymsko-bizantyjskie (565–1453)	112
§ 37 ^B . Prawo rzymskie w Europie Zachodniej i Środkowej	115

RZYMSKI PROCES CYWILNY

I. Ogólne cechy charakterystyczne	123
§ 38. Wstępna charakterystyka rzymskiego prawa procesowego	123
§ 39. Pozasądowa ochrona roszczeń prywatnych	124
§ 40. Podział postępowania na dwie fazy	127
§ 41. Organy ochrony prawnej	128

§ 42. Strony procesowe	132
§ 43. Ramy organizacyjne procesu	135
§ 44. <i>Actio</i>	138
II. Bieg postępowania i egzekucja w procesie legisakcyjnym, formułkowym i kognicyjnym	140
A. Proces legisakcyjny	140
§ 45. Wstępna charakterystyka	140
§ 46. <i>Legis actio sacramento</i>	141
§ 47. <i>Legis actio per manus iniectioem</i>	143
§ 48. Niedogodności procesu legisakcyjnego i jego usunięcie	146
B. Proces formułkowy	148
§ 49. Wstępna charakterystyka	148
a. Postępowanie <i>in iure</i>	149
§ 50. Początek postępowania	149
§ 51. Możliwości zakończenia sporu <i>in iure</i>	151
§ 52. Stanowisko pozwanego	153
§ 53. Zakończenie postępowania <i>in iure</i>	156
b. Formułka procesowa	158
§ 54. Ogólna charakterystyka	158
§ 55. Zwyczajne części składowe	159
§ 56. Nadzwyczajne części składowe	162
c. Klasyfikacja i konkurencja powództw	165
§ 57. Klasyfikacja powództw	165
§ 58. Powództwa prawa pretorskiego	167
§ 59. Powództwa konkurujące	169
d. Postępowanie <i>apud iudicem</i>	171
§ 60. Ogólny charakter i zadania	171
§ 61. Granice władzy sędziego	173
§ 62. Wymóg kondemnacji pieniężnej i jego złagodzenie	175
§ 63. Wyrok	177
e. Wykonanie wyroku	178
§ 64. Środki obrony przed skutkami wyroków nieprawidłowych	178
§ 65. Powództwo egzekucyjne. Egzekucja osobista	180
§ 66. Egzekucja majątkowa uniwersalna	181
§ 67. Ograniczenia egzekucji majątkowej	182
f. Próba oceny	183
§ 68. Zalety i wady procesu formułkowego	183
C. Proces kognicyjny	185
§ 69. Wstępna charakterystyka	185
§ 70. Najważniejsze zmiany w postępowaniu i w egzekucji	187
§ 71. Apelacja	190
§ 72. Proces reskryptowy	192

§ 73. Znaczenie i funkcja procesu kognicyjnego	192
III. Ochrona pozaprosesowa	194
§ 74. Ogólna charakterystyka. Krąg zastosowania	194
§ 75. Interdykty	196
§ 76. <i>Restitutio in integrum</i>	198
PRAWO OSOBOWE	
§ 77. Osoby i prawo dotyczące osób	203
I. Zdolność prawna	205
A. Osoby fizyczne	205
§ 78. Status <i>libertatis</i> . Wolni	205
§ 79. Niewolnicy	207
§ 80. Wyzwoleńcy	212
§ 81. Osoby półwolne	218
§ 82. Status <i>civitatis</i>	220
§ 83. Status <i>familiae</i>	224
B. Osoby prawne	228
§ 84. Osoby prawne jako podmioty prawa	228
II. Zdolność do czynności prawnych	232
§ 85. Wymogi i ograniczenia zdolności do czynności prawnych	232
§ 86. Czynności prawne	235
§ 87. Zastępstwo	245
PRAWO RODZINNE	
I. Prawo małżeńskie	249
§ 88. Ogólny charakter małżeństwa rzymskiego	249
§ 89. Ograniczenia swobody zawierania małżeństw	252
§ 90. Zawarcie małżeństwa. <i>Conventio in manum</i>	255
§ 91. Rozwiązanie małżeństwa. Zniesienie <i>manus</i>	258
§ 92. Skutki prawne małżeństwa w sferze stosunków osobistych	261
§ 93. Małżeńskie prawo majątkowe	263
§ 94. Posag. Darowizna z powodu małżeństwa	265
II. Władza ojcowska	269
§ 95. Powstanie władzy ojcowskiej	269
§ 96. Zgaśnięcie władzy ojcowskiej	273

§ 97. Władza nad osobami	275
§ 98. Władza nad majątkiem	277
III. Opieka i kuratela	280
§ 99. Znaczenie opieki i kurateli w Rzymie	280
§ 100. Opieka nad niedojrzałymi (<i>tutela impuberum</i>)	281
§ 101. Opieka nad kobietami (<i>tutela mulierum</i>)	284
§ 102. Kuratela (<i>cura, curatio</i>)	285
PRAWO RZECZOWE	
I. Rzeczy i rodzaje władztwa nad rzeczami	291
§ 103. Rzeczy	291
§ 104. Posiadanie. Pojęcie, skutki i rodzaje	294
§ 105. Nabycie i utrata posiadania	300
§ 106. Ochrona posiadania	304
§ 107. Prawa rzeczowe	309
II. Prawo własności	311
A. Historia, pojęcie i znaczenie	311
§ 108. Historyczny rozwój prawa własności	311
§ 109. Rzymskie prawo własności. Pojęcie i znaczenie	316
B. Nabycie i utrata prawa własności	322
§ 110. Ogólna charakterystyka	322
§ 111. Przeniesienie prawa własności	323
§ 112. Zasiedzenie	329
§ 113. „Pierwotne” sposoby nabycia	335
C. Ochrona prawa własności	338
§ 114. Znaczenie problemu i wielość sposobów ochrony	338
§ 115. Środki ochrony według <i>ius civile</i>	340
§ 116. Środki ochrony według prawa pretorskiego	344
III. Prawa na rzeczy cudzej	347
A. Służebności	347
§ 117. Służebności gruntowe	347
§ 118. Służebności osobiste	348
§ 119. Ogólne pojęcie i wspólne cechy służebności	350
B. Inne prawa na rzeczy cudzej	353
§ 120. <i>Emfiteuza</i> i <i>superficies</i>	353
§ 121. Prawo zastawu	356

ZOBOWIĄZANIA

I. Ogólne cechy zobowiązań	365
§ 122. Pojęcie, historia i znaczenie	365
§ 123. Podział zobowiązań	368
§ 124. Podmioty zobowiązań	372
§ 125. Przedmiot zobowiązania	376
§ 126. Modyfikacje świadczenia. Odpowiedzialność za szkodę	380
II. Powstanie zobowiązań. Poszczególne zobowiązania	389
A. Kontrakty i <i>pacta</i>	389
§ 127. Ogólna charakterystyka zobowiązań kontraktowych	389
a. Kontrakty realne	393
§ 128. Pożyczka (<i>mutuum</i>)	393
§ 129. Użyczenie (<i>commodatum</i>)	396
§ 130. Przechowanie (<i>depositum</i>)	399
§ 131. <i>Pignus</i> – kontrakt zastawu ręcznego	402
b. Kontrakty werbalne i literalne	405
§ 132. Stypulacja (<i>stipulatio</i>) i inne kontrakty werbalne	405
§ 133. Kontrakty literalne	411
c. Kontrakty konsensualne	413
§ 134. Sprzedaż (<i>emptio venditio</i>)	413
§ 135. Najem (<i>locatio conductio</i>)	426
§ 136. Spółka (<i>societas</i>)	433
§ 137. Zlecenie (<i>mandatum</i>)	437
d. Rozszerzenie klasycznego systemu kontraktowego	441
§ 138. Kontrakty nienazwane (tzw. <i>contractus innominati</i>)	441
§ 139. <i>Pacta</i>	445
§ 140. Darowizna (<i>donatio</i>)	451
B. Zobowiązania jak gdyby z kontraktu (<i>obligationes quasi ex contractu</i>)	453
§ 141. Prowadzenie cudzych spraw bez zlecenia (<i>negotiorum gestio</i>) ...	453
§ 142. Bezpodstawne wzbogacenie i inne zobowiązania jak gdyby z kontraktu	455
C. Zobowiązania z deliktu i jak gdyby z deliktu	459
§ 143. Ogólna charakterystyka zobowiązań z deliktu	459
§ 144. Kradzież (<i>furtum</i>) i rabunek (<i>rapina</i>)	462
§ 145. Bezprawne wyrządzenie szkody (<i>damnum iniuria datum</i>)	466
§ 146. Zniewaga (<i>iniuria</i>)	468
§ 147. Delikty prawa pretorskiego	470
§ 148. Zobowiązania jak gdyby z deliktu (<i>quasi ex delicto</i>)	473
D. Zobowiązania zaciągnięte przez osoby <i>alieni iuris</i>. Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta	475
§ 149. Zobowiązania z kontraktu i quasi-kontraktu	475
§ 150. Zobowiązania z deliktów osób <i>alieni iuris</i> . Odpowiedzialność za szkody wyrządzone przez zwierzęta	477

III. Umocnienie, przeniesienie i umorzenie zobowiązań	480
§ 151. Umocnienie zobowiązań. Poręczenie. Intercesja	480
§ 152. Zmiana podmiotów zobowiązań	483
§ 153. Umorzenie zobowiązań według <i>ius civile</i>	486
§ 154. Umorzenie zobowiązań według <i>ius honorarium</i>	491

PRAWO SPADKOWE

I. Ogólna charakterystyka	497
§ 155. Pojęcie dziedziczenia i prawa spadkowego	497
§ 156. Rozwój historyczny	500
II. Powołanie do spadku	504
§ 157. Dziedziczenie testamentowe	504
§ 158. Dziedziczenie beztestamentowe	514
§ 159. Dziedziczenie przeciwtestamentowe	519
III. Nabycie spadku i jego skutki	524
§ 160. Nabycie spadku	524
§ 161. Stanowisko prawne dziedzica	527
§ 162. Legaty i fideikomisy	531
Słowniczek terminologii łacińskiej	537